

Nr 484

Av herr **Hansson m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 38, angående vissa frågor rörande åldringsvården.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 38 har på grundval av 1952 års åldringsvårdsutrednings huvudbetänkande en översikt av åldringsvårdens läge och problem lämnats. Samtidigt har till riksdagens prövning hänskjutits förslag till riktlinjer för vården på ålderdomshem m. m.

Frågan om utbildningen av föreståndarinnor vid ålderdomshem är för åldringsvården i sin helhet av utomordentlig betydelse.

Enligt åldringsvårdsutredningens betänkande utgjorde det sammanlagda rekryteringsbehovet av föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid ålderdomshem för de närmaste 5 åren omkring 500, vilket med andra ord motsvarar 100 per år. Vid sina beräkningar har socialstyrelsen även kommit till samma siffra. Då emellertid statsverkspropositionen icke upptagit anslag för utbildning till högre antal än 70, uppkommer ett högst betydande underskott i förhållande till förestående beräkningar. Det är emellertid icke enbart detta reducerade antal, som ingiver oss allvarliga farhågor, utan också det förhållandet att utbildningen även i fortsättningen avses bli *centraliserad* till Stockholm genom att Svenska socialvårdsförbundet föreslagits såsom huvudman för utbildningen. Det är vår bestämda uppfattning, att försök bör göras även med en *decentraliserad* utbildning, och denna mening delas av socialstyrelsen samt länsstyrelserna i Malmöhus län, Kristianstads län, Älvsborgs län, Skaraborgs län och Stockholms län. För Skånes vidkommande innebär en fortsatt centralisation av utbildningen *att de redan nu stora svårigheterna att anskaffa kvalificerad personal ytterligare ökas.*

Hur känd och välkänd Svenska socialvårdsförbundets utbildning av föreståndarinnor än kan anses vara, så föreligger för Skånes vidkommande det förhållandet, att endast ett relativt fåtal elever från provinsen söker sig till denna utbildning. Följden härav har blivit den, att bristen på utbildade föreståndarinnor vid ålderdomshem i Skåne är procentuellt mycket större än för riket i övrigt. Nedanstående statistiska sammanställning, som uppgjorts av vederbörande socialvårdskonsulenter, ger belägg för detta förhållande.

	Utbildad personal från:		Delvis utbildad personal		Övriga	Vakanta tjänster
	Socialvårdsförbundet	Annan utbildning	Vård-systrar	Hem-systrar		
Landsbygdens ålderdomshem inom Malmöhus län 78 st.	14	1	4	8	45	6
Kristianstads län 65 st.	11	3	6	10	33	2

Enligt åldringsvårdsutredningens undersökning utgjorde det procentuella antalet utbildade föreståndarinnor för hela riket 40, därav 34 procent från Socialvårdsförbundet. Inom ovanstående del av Malmöhus län uppgår emellertid icke antalet utbildade föreståndarinnor till högre procenttal än 20. Inklusive vakansvikarierna saknar 80 procent av föreståndarinnorna på landsbygden i Malmöhus län tillfredsställande utbildning.

För att styrka förestående redogörelse må här fogas några konkreta exempel på de svårigheter med vilka socialnämnderna då det gäller föreståndarinnefrågorna nu brottas. När A. kommun för någon tid sedan ledigannonserade föreståndarinnebefattningen vid sitt nya ålderdomshem inkom 3 ansökningar. Två av de sökande var utbildade hemvårdarinnor utan egentlig erfarenhet av åldringsvård och den tredje barnhemsföreståndarinna. Till föreståndarinna valdes barnhemsföreståndarinnan med den motive- ringen, att hon om 3 1/2 år skulle uppnå pensionsåldern och att man vid denna tidpunkt skulle kunna räkna med att utbildad arbetskraft stod till buds genom Vårdhemsförbundets yrkesskola. I B. kommun lämnade den 1 november 1956 föreståndarinnan sin tjänst med pension. Då någon kvalificerad föreståndarinna icke stod att uppbringa (efter annonsering) anställdes en extra arbetskraft. Den 19 januari d. å. lämnade denna befattningshavare tjänsten med kort varsel, och just nu skötes hemmet av biträden utan föreståndarinna. Någon sådan står nämligen icke att uppbringa. — På ålderdomshemmet i C. köping har föreståndarinnetjänsten varit vakant de senaste 4 åren. Alla försök att få en utbildad föreståndarinna har strandat.

Samma förhållande som i Skåne synes föreligga för ett flertal övriga län. T. o. m. vid välbelägna nyuppförda ålderdomshem med goda personalbostäder och ordnade arbetsförhållanden har det visat sig förenat med vissa svårigheter att få utbildade lämpliga föreståndarinnor.

Statens tillsynsorgan ålägger kommunerna att avhjälpa uppkomna brister vid ålderdomshemmen, men det kan näppeligen ankomma på kommunerna att själva sörja för utbildningen av föreståndarinnor. *Denna uppgift*

måste ankomma på statsmakterna. Under sådana förhållanden bör riksdagen på olika vägar främja en ökad utbildning.

Försök med en decentraliserad utbildning kan enligt en utredning av överstyrelsen för yrkesutbildning anordnas i samarbete bl. a. med vederbörande landstingsorgan. Något särskilt anslag synes icke erforderligt här för, då tillgängliga medel finns disponibla för ändamålet genom de medel, som i vanlig ordning anvisas detta ämbetsverk. Även med en decentraliserad utbildning kan socialstyrelsen i sin egenskap av tillsynsorgan verka för samordning av kursplaner o. d.

Ett bifall till förestående förslag skulle för Skånes vidkommande möjliggöra att en utbildning av icke mindre än 24 föreståndarinnor skulle kunna påbörjas redan innevarande höst. *Malmöhus läns vårdhemsförbunds enskilda yrkesskola för utbildning av personal för ålderdomshem och vårdhem*, vilken skola godkändes för sitt ändamål av Kungl. Maj:t den 16 december 1955, har nämligen verkat för en sådan uppläggning av utbildningen, att densamma skulle kunna möjliggöras redan hösten 1957. Förbundet, som bildades år 1940 genom sammanslutning av fattigvårdsstyrelserna inom landstingsområdet, bedriver f. n. särskild kursverksamhet för utbildning av s. k. vårdsystrar. En fullständig redogörelse för denna verksamhet kommer enligt uppgift att inflyta i nr 2 av Sociala meddelanden.

Efter överläggning med överstyrelsen för yrkesutbildning meddelade vårdhemsförbundets yrkesskola för omkring ett år sedan, att förbundet hade för avsikt att anordna kurs för föreståndarinnor. Detta har medfört att lämpliga elever nu håller på att komplettera sin utbildning i avsikt att söka till den av förbundet planerade kursen. Om kursen icke kommer till stånd med hänsyn till situationen på arbetsmarknaden, finnes anledning antaga att de flesta av dem erhållit föreståndarinnetjänster utan att först ha förskaffat sig nödig utbildning, och endast i något enstaka fall kan det därför förväntas att vederbörande kommer att söka till Socialvårdsförbundets utbildning.

Det är i allra högsta grad angeläget att utbildningsfrågorna för ålderdomshemmens personal blir föremål för en ytterligare utredning. Behovet av utbildad arbetskraft på hela åldringsvårdsområdet är nämligen långt större än vad åldringsvårdsutredningen beräknat. Så t. ex. kommer den öppna åldringsvården att kräva *kvalificerade arbetsledare* i allt större omfattning. Från dag till dag växer detta behov. Inom Malmö stad omsluter numera den öppna åldringsvården ett större antal människor (över 1 000) än den slutna vården. 325 deltidsanställda finns nu inom den öppna vården. *Minst ett 10-tal kvinnor med föreståndarinnekompetens krävs här såsom arbetsledare.* Efterfrågan av sådan arbetskraft i städerna medför allt större svårigheter att erhålla lämplig arbetskraft till städernas ålderdomshem.

Som ett led i en fortsatt utredning i fråga om utbildningen av föreståndar-

rinnor skulle ett försök med en decentraliserad utbildning inom vissa landstingsområden, såsom tidigare framhållits, vara av mycket stort värde.

Vi får därför hemställa,

att riksdagen med beaktande av vad Kungl. Maj:t i prop. 38/1957 angående riktlinjer för verksamheten vid ålderdomshem även måtte uttala, att personalutbildningen vid de kommunala ålderdomshemmen måtte göras till föremål för ytterligare översyn och att i avvaktan därpå hinder icke bör möta att inom de olika landstingsområdena på försök anordna decentraliserad utbildning av föreståndarinnor vid ålderdomshem och att uppläggningsen av utbildningen bör ske i överstyrelsens regi efter samråd med socialstyrelsen.

Stockholm den 30 januari 1957

Nils G. Hansson
i Skegrie

Gösta Darlin

Christer Olofson

Eric Nilsson
i Svalöv

Eva Karlsson

Karl Jönsson

Nils Persson

Mary Holmqvist

Etty Eriksson